Het estafettestokje van de nostalgie:

Richard de Veer met herinneringen aan een voorgoed verleden tijd

ORANJESTAD — Onze geschreven literatuur staat, net als die in de rest van het Caribische gebied, in de traditie van de mondelinge expressie en communicatie. Onze dichters zijn declamators en onze prozaschrijvers zijn vertellers. Wat op papier aan het oog van de lezer wordt toevertrouwd, vindt zijn oorsprong in de mond van de verteller en in het oor van zijn toehoorders. Inhoudelijk en stilistisch zijn onze 'papieren' auteurs eveneens in hun diepste wezen ook vertellers. Zo ook Richard de Veer in zijn boek *Un siglo di recuerdo* (een eeuw aan herinneringen), waarin hij zijn herinneringen aan zijn jeugd, en dus aan een voorgoed voorbij verleden, opdist. Eerder had de auteur met *Si ta mi mes!*' (ja ik ben het zelf), de bij uitstek orale Compa Nanzi-traditie gemoderniseerd met twintig nieuwe en eigentijdse verhalen.

door Wim Rutgers

Het persoonlijke vertellen vindt zijn parallel in de wijze waarop de geschiedenis beleefd en verpersoonlijkt wordt. Objectieve historie wordt subjectieve herinnering, in die zin dat ze volstrekt persoonlijk gekleurd wordt. De historie is bij ons de individuele ervaring die niet in vergetelheid mag raken en zo als een estafettestokje moet worden doorgegeven aan de volgende generaties. Vaak is de historie daarbij 'her-torie', omdat het in het Caribische gebied – en bij ons – veelal de gewoonte is dat vrouwen deze verteltraditie voortzetten. Zo draagt De Veer zijn herinneringen dan ook op aan zijn overleden grootmoeder, Madushi, die zijn taal gevormd heeft.

Un siglo di recuerdo bevat in ruim veertig korte hoofdstukken de herinneringen van De Veer, zelf al jaren in Nederland woonachtig, aan het Aruba van zijn jeugd. Dat blijken voornamelijk de jaren voorafgaande en volgend op de Tweede Wereldoorlog te zijn. Aan de Arubaanse ervaringen van die oorlog met al zijn problemen van voortdurend op de loer liggend gevaar, maar ook zijn vertier ten gevolge van de raffinaderijen en de bescherming van die raffinaderij door buitenlandse militairen, worden ettelijke hoofdstukjes besteed. Soms direct, soms ook indirect. Maar ook de tijd daarvoor en daarna komt aan de orde. Zo blijkt de titel *Un siglo di recuerdo* zeer toepasselijk.

"*Mucha, loke diabel no ta pensa den fierno, bo ta pensa akibou*", (kind, waar de duivel in de hel niet aan denkt, bedenk jij hier) was een frequente uitspraak van De Veer's moeder, die hij zich herinnert nu hij zelf op gevorderde leeftijd zijn memoires heeft opgeschreven. *Un siglo di recuerdo* begint met een beschrijving van de Aruba Fosfaat Maatschappij in San Nicolas, en gaat door tot de modernisering van Oranjestad: "*Ta hopi cos ta pasa den mi cabes durante e film di mi bida*", (zoveel dingen gaan door mijn hoofd tijdens de film van mijn leven), aldus De Veer. Daarbij komen verschillende definitief verdwenen aspecten van het oude leven naar voren, zoals – en ik noem er maar een paar van – de lantaarnopsteker, de werkemigratie naar Cuba, de komst van de Lago-raffinaderij, de komst van de bioscoop, het verkeer vroeger en nu van ezel tot auto, de waterleiding, enzovoorts. Daarnaast geeft hij een beeld van het sociaal economische en culturele leven van zijn jeugd, de waarden en normen van toen, vrijetijdsbesteding, de oude volkskennis op het gebied van geneeskrachtige kruiden, de gewoonten rond sterven en begrafenissen, maar ook het bibliotheekwezen en onderwijs en natuurlijk ook de ontwikkeling van het carnaval.

De toon van zijn stukjes is die van de in nostalgie gedoopte pen, soms kritisch maar over het algemeen met een positieve grondhouding, waarbij de minder aangename herinneringen ook een deel krijgen, omdat ook die een deel van het geleefde leven vormen: "*Ta p'esey no por salta nan sin salta parti di bo bida*", (daarom kunnen ze niet overgeslagen worden zonder een deel van je eigen leven over te slaan), aldus De Veer. De auteur prijst het verleden zonder het heden af te wijzen: "*Bida ta sigui, ideanan ta cambia. Asina ta bai e tempo ei y awendia tambe. Nan ta cminsa na un momento y caba despues mescos cu luna y solo: sali y drenta, sali y drenta*" (het leven gaat door en ideeën veranderen. Zo was het toen en nu nog steeds. Ze beginnen op een bepaald moment en eindigen daarna net als de maan en de zon die steeds op- en ondergaan).

Vaak begint een hoofdstukje met een korte beschouwing, waarna de verteller overgaat naar het verhalende deel door via bij name genoemde personen een herinnerde gebeurtenis of een anekdote te vertellen. Zo beschrijft de verteller een door de herinnering onvermijdelijke afstand in de tijd, zonder afstandelijk te worden. Het taalgebruik versterkt deze houding, want het is vol met traditionele humoristische sententies die steeds weer de oude volkswijsheden die tegelijk van alle tijden zijn debiteren. De Veer meldt dat hij soms schaterlachend heeft zitten schrijven en het moet wel een erge zure leespruim zijn die niet op zijn minst glimlacht bij talrijke originele zinswendingen. Ironie en humor zijn het handelsmerk van zijn taal. De bundel wordt voorafgegaan en afgesloten met een gedicht, maar laten we daarbij opmerken dat Richard de Veer een betere verteller dan dichter is: "*Asina hopi recuerdo ta bin adilanti, pensando bek riba bida den hubentud di temp'i mi tempo*" (zoveel herinneringen komen weer naar boven als ik terugdenk aan de jeugd van mijn tijd).

Vanavond wordt het boek *Uns iglo di recuerdo* officieel aan het publiek gepresenteerd door de auteur zelf bij de bibliotheek in Oranjestad om acht uur 's avonds.

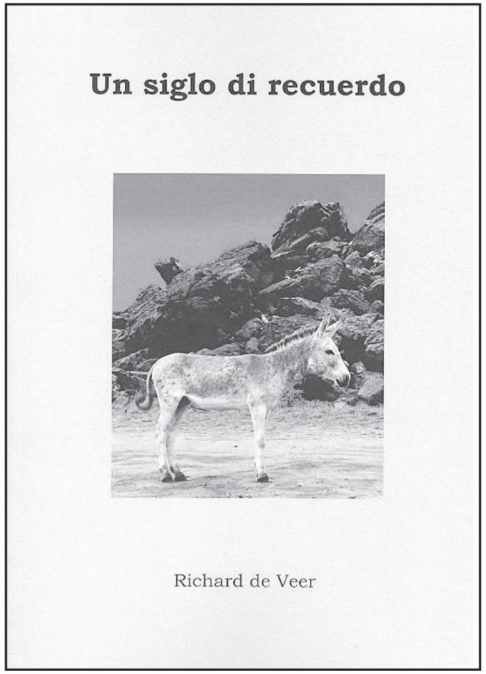

Richard de Veer herleeft in zijn boek 'Un siglo di recuerdo' momenten uit zijn jeugd op Aruba.

Richard de Veer:
Un siglo di recuerdo
Drukkerij: PropressGrafico, Wageningen
195 pagina's
ISBN 978 90 813035 1 4